

ב

התקופה החדשה

אחרי התקופה הארוכה של בצורת וישימון, אחרי שנים רבות של גמגום חרזני ולהג שירי, צריך היה לבוא זרם חי ורענן של שירה - סתם, אנושית ויהודית פאחת, שאינה מתאוננת על חוסר-יכלתה ועל זרותה וגלותה, אלא נותנת ערכי-עצמה, שרה על טבע ועל אהבה, על אל ועל אדם, על תקוה ועל יאוש, על חיים ועל מוות.

ומתוך שירה אנושית-יהודית כזו התחילה צומחת ועולה גם האישיות של המשורר היחיד, שהיא מצדה נצטרפה לחברתה ויחד היוו קיבוץ של משוררים על אדמת אמריקה.

בשירה האמריקאית הפללית שולטים כל הזמן שני היסודות, של ההווה ושל העבר, של הריאליזם ושל הרומאנטיות. לעומת וואלט ווהיטמאן, משורר-אמריקה הסוער והמסעיר, וקארל סאנד-בורג, משוררה של שיקאגו והלשון ההמונית של "יעס, דהי פיפל", באים משוררים רומאנטיים וזפיי-צליל, כאדווין ארלינגטון ראפינסון, רופרט פרוסט ועדנה ס"ט ווינסנט מיליי. וזו המשוררת הענוגה והעדינה בעלת הצליל הדק והנוגה, נאחזה בספרה "קונברסיישנס עט מידנייט" ("שיחות בחצות") בשאלות שאינן דקות ועדינות כל-פך. ברור שהסערה הסוציאלית נגעה גם בה.

וכן הדבר בשירה האידיית באמריקה. רבים בה הפוחות הליריים, אבל לא-מעטים הם גם הקולות של השירה החברתית. הראשונים, פאדלשטאט ורוזנפלד, קנו עיקר זכותם בשירי-פועלים. אולם גם הבאים אחריהם הרבו לשיר על ה"שאפ" ועל עמל העובד וצער העני וסבל הדרך.

הואש, שהיה שקוע בתרגום התנ"ך, שמר גם בשירתו על האווירה העליונה וריחה הלירי-פילוסופי לא סר ממנה, אבל רבים אחרים ידעו לאחד ביצירתם יסודות חול ושבת, יסודות הווה ועבר. א. לייסין שיבץ את ההווה בתוך מסגרת שיריו ההיסטוריים.

ה. לייזויק, בשיריו ה"משיחיים" מבקשי-הגאולה, ועוד יותר בדרמות שלו, נוגע ישר ובאופן חודר ב"חבלי-המשיח" של זמננו. ומשה-ליב האלפרן, שהיה בתוך-תוכו ליריקן, נתפס ונשבה לרוחה הסוער והמטורף של ניו-יורק; ובשיריו, כבשירי חברים אחרים מקבוצתו, נשמעו קולות חדשים וטרופים על העולם החדש. וי. י. שווארץ יצר את האידיה היהודית-אמריקאית. אבל השירה העברית היתה מתנהלת פה על מיהמנחות של שירת-היחיד הלירית. ובשנים האחרונות, פשגדלו כוחותיה וגברה שאיפתה לצאת למרחב, הלכה אחרי הקול הקורא של הפואימה ההיסטורית, אחרי קסם התנ"ך והדמויות הגדולות של ימי-קדם.

וזה מה שמרחיק את השירה העברית פה מן הסוער, מן המגרה ומן החולף ומקרב אותה אל הקבוע ואל הקיים. דומה הדבר כאילו היא מתאמצת בכל פוחה לברוח מחיי-שעה ולבקש חיי-עולם.

ראו רבים וכן תמהו: דוקא באמריקה החמרנית והרועשת, בארץ זו שפלאי-התעשייה חוללו מהפכה בכל סדר-החיים, שהכרך הגדול והסואן עם מרקיעי-השחקים שלו שינו שינוי עמוק ערכים ישנים ומקודשים, בארץ זו ששירת-המכונות מחרישה כל אוזן — איך זה צמחה ועלתה שירה עברית צנועה כולה?

ועוד יותר גדלה התמיהה בשנות-המלחמה והמהפכות שבאו אחריה. אז עבר סער בכל הספרויות וזעזע את יסודות השירה. ובשעה שמלכי-ארצות הורדו מפסאות מלכותם, הורדו מפסאות שירתם גם מלכי-שירה. תנועות חדשות-מחדשות קמו, שהכריזו על מות הישן. המודרניזם הקיצוני, לשמותיו וכינויו השונים, הפיל את ה"משטר הקלאסי", ובתרועות-גיל הכריז על נצחוננו. כך היה באומות-העולם וכך היה גם בישראל.

ומפולין ועד ארץ-ישראל עברה רינת-החדש הצוהלת, המריעה והשכורה מנצחון. רק באמריקה נשאָר הפל על מכוננו. שם, בפולין ובארץ-ישראל, שרו את שירת ה"דווי" ואת שירת ה"אימה הגדולה וירח". מפיסטו הופיע על הבמה ומטטרון יצא מסובכו. ה"יחפים" לבשו עוז ובמקהלות מלופדות יצאו משוררים

לשיר את שירת הזמן החדש, שירת העולם שנהפך. פלב־הפית נעשה אישיות חשובה בשירה. ותבל נתגלתה בדמויות חדשות לגמרי, או בדמות "זונה בלה" או בדמות "פלב שוטה". ולשחק ניתן מראה דהה, ואם לא די היה בזה, עוד הוסיפו: "שחק־צואה" וממילא נתגלה גם "עפוזו המרוטפש". בתוהו־ובוהו שכזה לא יפלא, שהמשורר נעשה הריר השוטף משפתי הפלב השוטה, זו דמות תבל. ו"דבר אלהים — פעטינים צומקים".

רק אמריקה לא תרמה את תרומתה לטירוף זה.

משוררינו פה נשארו צנועים בשירתם ו"פוריסטים" בלשונם. הלשון הבהירה והסגנון השקוף של התנ"ך הם נחלת רוב המשוררים העבריים באמריקה. וחרדה זו לטהרת־העברית הלכה והעמיקה עד שהיתה לחרדה יותר חשובה — לתכנה ונשמתה של השירה. אהבת־המסורת ויחס הקדושה ללשון־התנ"ך ורוחה היו המלאכים הטובים אשר שמרו על השירה שלא תכנף ותכנע לרוחות הסוערות של השנים החצופות.